

ԾԱԶԻԿ

ԿԱՆԱՆՑ ՅԱՏՈՒԿ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ԳՐԱԿԱՆ, ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ԱՌՏՆԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ, ՆՈՐՈՅԹԻ
ՉԵՌԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆՑ
ԿԱՆԱՑԻ ՀԱՐՑՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԻԿ ԻՐՆԵՐՈՒ

ԺԹ. ՏԱՐԻ

Նոր Շրջան, Թ/Լ 37

ՅՕԳՈՒԱԾՆԵՐ ՈՒՆԻՆ

ՕՐԻՈՐԴ ԱՐՄԻՆԷ ՃԻԼՀԵՐԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՄԵԼԻՆԷ ԽՆԴՈՒՆԻ

ՕՐԻՈՐԴ ԲՐԱԲԻՈՆ ՀԱՊԷՇԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՆԻՆԻ

ՕՐԻՈՐԴ Ա. ՏԱՅԵՆՑ

ՕՐԻՈՐԴ ԿԱՏԱՐԻՆԷ ՉԼՏՐԵԱՆ

ՕՐԻՈՐԴ Ա. ԲԱՐՈՒՆԱԿԵԱՆ

ԵՒ

ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ՄԱՌՔ

Գ/Ն 40 փարա

Տպագրութիւն ԵԱՂԻԿ, Կալաթ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 50 ղրուշ. վեցամսեայ 25 ղրուշ :

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 54 ղրուշ. վեցամսեայ 27 ղրուշ :

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 12 ֆրանք :

Ծանուցման, բաժանորդագրութեան եւ թերթին վերաբերող ամէն կարգի գործառնութեանց համար ղիմել մի' միայն՝

{زائیک غزنه سی}

در علیاده غلطاده قورشولی خاتنده نومرو ۷

Շ Ա Բ Ա Թ Ա Թ Ե Ր Թ «Ծ Ա Ղ Ի Կ»

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Գուրչունլու խան, թիւ 7

JOURNAL "DZAGHIK,"

Constantinople, Galata, Kourehoum Han, N° 7.

Վ Ա Ճ Ա Ռ Ա Տ Ո Ւ Ն

ԱՍԵՂՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՕԺԻՏԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԶԱՆԱԶԱՆ ՆԻԻԹՈՑ

ՇԱԼՃԵԱՆ ԵՒ ԹԱՎՇԱՆՃԵԱՆ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

Կ. Պոլիս, Էսկի Չապթիէ ճաւսէսի թիւ 63

Ապրանաց տեսակներու ճոխութեամբ ու չափաւոր գիներով ծախող հանրածանօթ այս հին Վաճառատունը Եւրոպական առաջնակարգ գործարանաց հետ միշտ ունեցած յարաբերութեանց շնորհիւ կը գտնուի պատրաստ հաւաքածոյ մը անեղնագործութեան և օժիտի վերաբերեալ նոր ու ընտիր նիւթերու, ինչպէս մետաքսեայ կերպաններ, աթլաղ, թաւիչ, թաւթա, ոսկեղօծ ու արծաթեայ զուտ ու անզուտ թելեր (խաս եւ խամ սրբմա), ճերմակեղէնի համար ընտիր պոօտէներ, վալանսիէն ու մետաքսէ թանթէլաներ, ճեմակքըթան, գաղղիական ընտիր շապիկի կերպաններ, բիքէներ, գունաւոր պաթիսթներ եւայլն եւայլն:

Ձեռագործ բանուած ու սկսուած զանազան ճոխ նիւթոց հաւաքածոյ մը պատրաստ կը գտնուի:

Կ. Պոլսոյ եւ Գաւառաց դպրոցական հաստատութեանց համար մասնաւոր զեղչ կ'ըլլայ:

Վաճառատան մէջ կը գտնուի միշտ պատրաստ անեղնագործի գծագրիչ մը:

ՇԱՀԻԿ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

(621) ԺԲ. ՏԱՐԻ - ԹԻԻ 37

18 ՄԱՅԻՍ 1906

“ԴՈՒՆ ԴՈՒՐՍ ԵԼԻՐ ԿԱՐԳԵՆ....”

Այլ մը վարժարանին երկսեռ աշակերտներուն դաշտային հացկերոյթի մը վայելքը տալու դադափարը կը յզաղուի: Եռամեդուն ու անձնուէր կարող ուսանողներ՝ դպրակի վափկանկատութիւնը կ'ունենան իրենց մէջ՝ դրամ հաւաքելու այս հացկերոյթին համար՝ ո՛չ միայն իրենց բաժինը վճարելով՝ այլ և անկարող եղողներէ դադանի՝ անոնց համար ալ մէյմէկ բաժին հանելով:

Ամէնէն վայրայելի կէսն է որ՝ մնացեալները անգիտակ են այս կարգ ու սարքին, և պայտի միջոցին ճիս սեղան մը կատարեալ անտկնիսլ մը պիտի ըլլայ իրենց: Միայն դաշտային խորախճանութեան մը անառակցնող, հրահրող, ևռացնող խօսուըւտուքը իր արծարծուն բոցերով օր առաջ անոնց պղտիկ խռէպինքը կը շինէ, չառ աւելի անհամբեր և քիչ մը նուազ ծոյլ բնելով՝ զանոնք իրենց առօրեայ ուսումնական պարտականութիւններուն մէջ, որպէս զի սխալ քայլի մը ձախտութեան իրենց զրկման շարժառիթը չըլլայ:

Մարդ իր տղայութեան օրերուն անդրադառնալով՝ յանկարծ չփոխէ զարթուումը կը զգայ կարծես այլ ևրջանկացուցիչ փոքր առիթներուն՝ որոնք կեանքը ա՛յնքան աժան կը ծախէին երբեմն,

միրգի ու շաքարի մէջ պարուրած զայն: Եւ երբ անոնցմէ մէկուն մօտաւորութեան ձայնը լսէ, իր էութեամբը անսթափանդ լսելու զութեանէն թռչուն կ'ըլլայ, կը մայէ, կը կայտուէ, աշխարհի ամէնէն լաւագոյն ու մեծարժէք առարկաները կը գնէ՝ ձմրայն անոր տալու համար՝ որ այդ բանը խոտաղաւ իրեն, լուսինը վար կ'առնէ իր ձեռքով և ծառերուն դազաթն ի վեր կը մաղլցի անհամբեր, անդուսպ: Տղու գիրահաճ երանութիւններ են տոնք, որոնց համար ամէնքս ալ մեր շրջանները ունեցած ենք, առաւել կամ նուազ տարբերութեամբ մը ժամանակի:

Վերջապէս օրեր առաջ ծրագրուած բնութեան վայելքներուն յատկացուած այդ օրը կը հասնի մեր յիշած թաղին ուսանողութեան համար:

Մտածեցէ՛ք անգամ մը թէ ի՞նչ խայտալից իրարանցում, ի՞նչ կանխամտած խաղի յատակագիծեր, ի՞նչ եռանդուն լաւատեսութիւններ կաղմուելիք պարերուն վրայ, ի՞նչ երազներ այդ գրասեղանի քրտնցնող չոր վայտերէն զերծ՝ մարմանցներու տարածուն պօրտերուն վրայ սահելիք զուարթ ժամերուն համար, որուն արդէն վայրկեաններուն թիւը կը սկսին հաշուել. ի՞նչ հրճուեցնող պատկերներ, և ի՞նչ կեանքոտ ու լուսաշող խեղճ, բացուած՝ դրարոցականի միօրինակ օրուան վրայ, որուն համար բարախուն բարախուն իրենց կուրծքերը՝ խժայուցիչ խօսուընտուքով մը կը լեցնեն սրահը:

Կարգադրութիւն, կանոնապահութիւն, քիչ մը սառտ, հրամաններ, ձեւակերպութիւն, նորէն հրամաններ, և վերջնական քանի մը պատուէրներ օրուան ընթացքին համար, կ'ամբողջացնեն ուսուցչաց կամ դաստիարակներու պայմանագրական պարտիքը, քաջ առնելէ առաջ:

Բայց վերջին ակնարկ մը կայ դեռ պտտցնելիք անոնց ամբողջութեանը վրայ, երբ կարգով կեցած են:

Ա՛հ, չիթութիւն. ուսուցիչներէն մէկը գիւտ մը ըրած է:

— Դուն դո՛ւրս ելիր կարգէն...

— Բան մը չըրի ես...

— Դո՛ւրս ելիր, կ'ըսեմ...

— Բայց...

— Դո՛ւրս ելիր, դուն գլխարկ չունիս:»

Հասկոցուեցաւ կարծեմ թէ ինքիքը ազքատիկի մը չուրջը կը դառնար, որ իր ուսուցչին կոպտութեամբը վիրաւոր, և վիրաւոր արդէն իր կեանքէն՝ մեղմիւ իր ետեւարձը կ'ընէ՝ զլիաճակ ու արիւնացոտ:

Շառաղուռնած երեաները՝ հոգեկան նուաստութիւն մը չեն

կրնար պարտական իրենց թարժ վերնամաշկերուն ներքեւ, արտի ու մտքի իրերահակ սեղմումներ զինքը կ'անամնացնեն։ Գործիկ դանկը կը տառապի խոր ու ջախջախիչ տպաւորութեան տակ։ Վայրկենական թեւադրութիւններ կը կրեն իր զգայարանքները։ Երանքան աշխարհէ կզած, աչքերը գոցած չի հետևիր ան դիժին ուրուն վրայէն ուրիշ անցնի երջանիկներու կարաւանը՝ որ կերթայ իր խնդութեան ուխտի տօնը նուիրագործելու բացօդեայ դաշտ-րիքներու մորչութեան վրայ, բիւ կթերով մը օրօրուն։ Առաւել քան ոչ երբեք աչքին առջեւ կը պարզուի ընկերային այն վիճա-տիւ պանշրպետը՝ որ զինք կ'ակօսացնէ ուրիշներուն ապրով՝ զըմ-բէթանալու, սանքալու հպարտ վայելքը, և թերեւս անէծքներ ալ կը կարգայ իր խեղճ ծնողքին՝ որ զինքը չքաւոր ծնել է։ Եւ կամ խմաստուն է կթէ աւելի, իր լքուած էութիւնը կը դարձնէ անոնց վիճակակից բազմակներուն մէջ, կը նետուի հոն լացով պոթկալու և ըսելու համար. «Այսօր ես ձերն եմ, վիճակակից ձեզի, բախտազուրկ ընկերներէս...»

Բայց խեղճ պղտիկ ուսանողին համար վազն ալ կայ դեռ։ Հե-տեւեալ օրը երբ իր պտոյտէ յոգնած ընկերներուն կարկամած բա-զուկները պիտի ըմբոստանան դրիչ ու տետրակ բռնելու ծանրու-թեան դէմ, ի՞նք, անոնց քովիկը, մարմնով թէպէտ հանգարտ, այլ միտքով ու հոգիով տանջուած, հլուանդ, զգացման գալարումնե-րուն տակ չպիտի յանդգնի անոնց երեսը նայելու, կամ իր ուսուց-չին սաստիկ չափի կրնայ պատասխանել իր ընկերներուն պէս. «Գի-շերը յոգնած եի, չիրցայ ընդօրինակութիւնս ընել»։ Եւ անիկա, չըսելու համար «Օրն ի Դուն Տառապելուս համար ուժացայ պար-տականութիւններէս», ամօթի պերճախօս լուսթեան մէջ պիտի խո-րասուզի նորէն, իրեն չեշտուած նուաստութեան գիտակցութիւնը չարձադանդելու համար դռնէ։

Երանի՜ թէ սակայն, միայն այդ վաղուքով վերջանար դժ-բախտ ուսանողին վիշտը։ Ապագայ մը ունի ան դեռ, որուն ամէն մէկ օղակներուն մէջ այդ տպաւորութեան դրոշմը պիտի գտնէ։ Դրոշմ, որ դուցէ անոր նկարագրին վրայ վճռական վաւերացում մըն ալ յառաջ բերէ։

Թերթերը առաջին անգամը չէ որ ասանկ իրողութիւններու արձագանգը կ'ըլլան, պարտաւնները նոր չեն որ կը տեղան տատակ-ներուն, անդգայ սիրտերուն, ու մարդկային փափկազգած գոյա-ցութիւնները նուազ չէ որ կը հետապնդեն ատոնց քարսրտու-թիւնները։

Ի՞նչ հոգի, Աստուած իմ, մէկ պլնարիկով հիմնայատակ ընել այն սպանիական անմեղ դղեակը, և անդին քչել անցընել անոր

աչքերուն առջևէն մնացեալներուն երջանիկ խումբը, որոնք գլխարկ ունին:

Եւ եթէ սիրտ չունէր, խեղճ ալ չունէր այդ անզգայ հերոսը որ փոխանակ զայն դասալիք ընելու, միջոց մը ընծեւէր անոր կարելիութեան: Աւելի ազէ՛լ ունի՞մ ես գլխաբաց հետեւցնել զայն խումբին, չգտչիլ անոր երազներուն, քան թէ բարբարոսութիւնը ունենալ պօռալու անոր երեսն ի վեր:

«Դուն դո՛ւրս ելիր կարգէն, որովհետեւ գլխարկ չունիս»

ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ՄԱՌԲ

ՍԳԱԻՈՐ ԿԻՆԸ

→→→○○○○←←←

(ՄԱՐՄԱՐԱՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԷՍ)

ՏԿՆ. ՀԵՐԱՆՈՅՇ Ա. ՍՕՄՈՒՆՃԵԱՆԻՆ

Փայլուն առաւօտ մըն էր փետրուարի: Արեւը, ձմեռուան անշիւղ անարիւն արեւ մը, արդէն բաւական բարձրացած հորիզոնին վրայ, դառնազին ճիւղեր կ'ընէր դարնանային կեղծ չպարով մը զօծելու բնութիւնը: Շողկնաւը նոր բաժնուած էր քարափէն: Ձիւնաշունչ հով մը, հիւսիսէն փչող, եւրոպական անուշութիւն մը կը լերէր մեզի, իսկ Մարմարոն, փայլուն կապոյտ մը փռած մեր առջեւ, ժպտի ծալքեր ունէր այտերուն վրայ: Բլրակներու կապոյտ բազուկներ, զիկզակ գազաթներու հեպքովը չպարուած, ծովեղերքն ի վեր կը տարածուէին Մարմարայի բնագեղ տեսարանները շրջանակելով:

Անյաղաքար կը դիտէի Մուտանիան, որ հիմա նոր հարսի մը պէս նազելափայլ, գեղեցկութեան մոգական հմայքովը լեցուն էր: Յաւազին տղաւորութիւններու տակ ճնշուած էի, ու ընտելիւնը դողցես սուղի հրաւէր կը կարդար ինծի: Արագ կը պտտէի շոգեհաւին մէջ, ցուրտը ա՛լ կորսնցուցած էր ինծի համար իր զօրութիւնը, ու արեւին ճառագայթները նիզառներու պէս կեդրոնացած էին վրաս: Քաղցրագոյն յիշատակներ իրենց սողանցումը կ'ընէին հիմա, ու շողկնաւը քանի կը մօտենար Պոլսոյ, ա՛յնչտի աւելի կ'արժարժուէր սրտիս մէջ կարօտը այն հմայքոտ վայրերուն, ուրկէ անցած էի դեռ քանի մը ամիսներ առաջ, անուշ տղաւորութիւն մը տանելով հետս:

Իմ այս խոհուն վայրկեաններուս մէջ, ինչ որ դրաւած էր ուշադրութիւնս առջի բոլորէին, սգաւոր մօր մը կենդանի պատկերն էր: Մուտանիայէն նստած էր շոգենաւ վեց եօթը տարուան մանջուկին հետ, որ որբ մը ըլլալ կը թուէր: Շատ անգամներ հանդիպած էի սեւ հագած մայրերու, մանկամարդ տարիքնուն մէջ այսրիացած այդ թշուառներուն, որոնց համար կեանքը բեռ մըն է, ու ապրիլը պարտականութիւն մը, վայելքէ աւելի: Հազարաւոր որբուկներ տեսած եմ, «վիլը ծուռ» մնացած այդ բախտէն անմառանգներուն, որոնք դիտակից թէ անգիտակից իրենց սեւ ճակատագրին, անհրապոյր ու զրկուած կեանք մը կը հոլովեն, մատաղ հասակնուն մէջ ենթարկուած անանկ տառապանքներու, որոնցմէ պիտի սոսկար նոյնիսկ փորձառու և լայնախոհ երիտասարդ մը: Ախ, եթէ կարենայինք անգամ մը դիտել մեր շուրջը, եթէ դադարնիք մը չունենար մեզի համար այն վշտաշարժար կեանքը, որ կ'ապրուի յարկի մը տակ, ուրկէ շատոնց թաւած է աշխատանքէ դարձող երիտասարդ հայրիկին գոհունակ երգերը, յարկի մը տակ, ուր ծագկատի մայր մը անշուր զրկանքներով ու թշուառութիւններով շրջապատուած կ'ապրի ապրեցնելու համար իր գտակը, կը տառապի շտառապեցնելու համար իր հոգեհատորը, իր կեանքին ու ապրելուն միակ պատճառը:

Սեւ հագած էր ամբողջովին, տառապանքը իր զրոյմը դրած էր անոր գեղանի գլխագծութեանը վրայ: Հարուածին ծանրութիւնը, որուն յայտարար նշանները չէին պակսեր իր վրայ, ենթադրել կուտային ինծի թէ դեռ չատ թարմ ըլլալու էր իր սուգը: Կը մտածէի թէ իր ամուսնոյն մահէն վերջ թերեւս ալ յոյս մը չունենալով կանգնելու իր քայքայուած բունիկը, կամ չգիմարնալով տպրիլ անանկ միջավայրի մը մէջ որ իր ամուսնոյն և անոր հետ ապրած երջանկագոյն կեանքին յիշատակներովը լեցուն էր, կը լքէր ամուսնական յարկը հայրենի տանը մէջ մեղմելու համար իր ամուսնոյն նուիրական յիշատակին տպաւորութիւնը...

Իսկ չարածձի մանչուկը, անգիտակ նշանակութեանը այն սեւ հագուստներուն որոնցմով ծեփուած էր սուքէն մինչեւ գլուխը, անվերջ հարցումներու շարքով մը կը կախուէր մօրը վիզէն.

— Մայրիկ, ինչո՞ւ ամէն օր սեւ լաթեր կը հագցնես կոր, առաջ չէինք հագներ: Հիմա դո՛ւն ալ սեւ լաթեր կը հագնիս կոր:

— Հիմա մօտան այնպէս է, սեւ կը հագնին...

— Հապա անոնք, սա կիները սեւ հագած չեն մեզի պէս հա՞, մայրիկ...

— ...

Վշտագին մորմօքուսով մը կը պտտասխանէր այդ խելացի բզէզին, որուն հարցումները կարծես կրակը արծարծող փքոցի մը կը նմանէին:

Հաճառակ հետաքրքրութեանս չկրցայ խմանալ այդ կնոջ պատմութիւնը, ու մութի մէջ մնաց, ինծի համար, այդ սեւ կողքով գրքին էջերը: Շոգենաւր Պոլիս հասաւ, ու քարափին վրայ բաժնուեցանք: Գնաց խառնուեցաւ մեծ մայրաքաղաքին եււուղեւին մէջ, իմ հետախուզող նայուածքներուս տակ:

Տարաբաժնի տղայ, մտածեցի, երջանիկ մանկութիւնդ սեւ վարագոյր մը քաշած է աչքերուդ առջեւ, ապրէ՛ այդպէս, անգիտակից քեզ շրջապատող սեւ ճակատագրին, սակայն աւա՛ղ, քանի մը տարիներ վերջ, երբ ինքնաճանաչութիւնը բանայ մտքիդ առջեւ լայն հորիզոններ, երբ դատելու կարողութիւնը զօրանայ մէջդ, պիտի զգաս՝ այն ստան մերկ իրողութիւնը, պիտի զգաս սրտիդ մէջ խորունկ վէրքը իր բովանդակ կոտորանքով, ու պիտի գալարուի հոգիդ հայր չունենալու աղետաբաժնի ցաւով: Ապրէ՛ հիմա անգիտակ մանկութիւնդ . . . :

Տրապիզոն

ԱՐՄԻՆԻ ՃԻՒՀԵՐԵԱՆ

ԿԱՐԸ ԻԲՐ ԴԱՍ

Կար ու ձեւի դործնականութեան արուած կարեւորութիւնը տօնա է մեր մէջ. ամէնէն աւելի ձեռնհաս կարծուածները տաւալին չեն կրցած ըմբռնել ազգանոց դաստիարակութեան ամէնէն կենսական և ամէնէն անհրաժեշտը այս մասը, և աւելի մակերեսութեան դաստիարակութեան մը և թեթեւ ուսուցման մը տաւած խարուսիկ ջնարակովը կը բաւականանան:

Ասկէ երեք չորս ամիսներ առաջ կար ու ձեւի ուսուցման մէջ բարեփոխման մը պէտքը մասնաւորապէս էի նոյն այս էջերուն մէջ⁽¹⁾, ուր մշտնաւորապէս ծանրացած էի կարի ուսուցման և նախնական վարժարաններու ծրագրին մէջ ներմուծման պէտքին վրայ: Այն ատեն մեր ամէնէն բանագէտ կարծուած կիներէն մէկը, որուն կըրթակսն խնդիրներու վրայ ունեցած ձեռնհասութեանը ուրիշներ կը վիպեն, ծիծաղեցաւ կարը իբր դաս՝ ազգանոց նոյն իսկ փոքր հասակէն աւանդուելու գաղափարին վրայ, աւարկելով թէ կարը՝ այնքան միօրինակ և այնքան պարզ բան մըն է որ կարելի է քանի մը օրուան մէջ սորվիլ և ասոր համար տարիներով դասաւանդութիւն անտեղի և աւելորդ է, մանաւանդ թէ մէկ տարիէն

(1) Ծաղիկ թիւ 19. (12 Յունուար 1906):

միւսը կարելի չէ եղեր նորութիւն մը մտցնել կարի դասին մէջ : Անշուշտ զաղափար մըն է այս ալ :

Հիմայ որ Ուսումն. Խորհուրդը իր կրթական ծրագիրը կազմելու վրայ է, կը յուսած որ պլանիկ ծառայութիւն մը մատուցած կրնանք ըլլալ այդ ծրագրին, պարզելով հոս կարի զանազան աստիճանաւոր բաժանումները :

Կրթական ծրագրին այժմէութիւնը առիթ մը եղաւ ինձ վերջոտին դառնալու այս հարցին չուրջը և քիչ մը աւելի մանրամասնելու զայն, ցոյց տալով թէ կարը՝ աղջիկներու ամէնէն կարեւոր ուսումը՝ այնքան սահմանափակ բան մը չէ, այնքան սնձուկ նիւթ մը չէ, և կրնայ նիւթ հայթայթել առ նուազն երեք ամբողջ տարիներու ուսուցման մը :

ԿՍՐԵԼԸ իր լայն սահմանով իր մէջ կը պարփակէ բոլոր այն աշխատութիւնները որոնք կ'ըլլան ասեղով :

Գալով իր նպատակին միայն նեղ ըմբռնումով՝ կարելու գործողութիւնը երեք գլխաւոր նպատակ ունի, որոնք կիներու զըլխաւոր զբաղումները և առնին էական պէտքերը կը կազմին եւ ընտանիքին հանգստաւէտութեան, երջանկութեան և նիւթական բարեօրումին կը նպաստեն :

Այդ երեք նպատակներն են .

1. Կերպաները հագուստի վերածել (confessionner)
2. Կարկառել (նորոգել) (raccommoder)
3. Զարգարել (ornier)

Եւ այս երեք գլխաւոր նպատակներուն հասնելու համար անխորտիր միեւնոյն կարը չէ որ կը կիրարկուի : Նոյն իսկ միեւնոյն հագուստին զանազան մասերը զանազան տեսակ կարերով պէտք է որ կցուին իրարու : Իւրաքանչիւրը առանձին առանձին ուսուցումով փոքր աղջկանց՝ կարծեմ թէ բաւական ընդարձակ ծրագիր մը պիտի կարելի ըլլայ կազմել մեր թաղային վարժարաններուն, եւ պէտք է համոզուիլ թէ ձեւագիտութեան ուսուցումը մեռեալ դաս մնալու դատադարտուած է սրչափ ասին որ ձեւելէ առաջ աղջիկները չեն սորված զարհշ (étude d'aiguille) բնէյ և ձեւք բերել անհրաժեշտ վարժութիւնը լաւ կերպով կարելու : Եւրոպայի մէջ կարելու սորուած կարեսորութիւնը և անոր զանազան ձեւերով կիրառումին այնքան մեծ նշանակութիւն տրուած է որ ներքին հագուստներու՝ մասնաւորապէս ձերմակեղէնները կարելու դարձը զատ կ'ուսուցուի և արտաքին զգեստներ կարելը՝ զատ :

Բերայի Արուեստամտը, օրինակի համար, որմէ ելլողները կրնան միայն ըլլալ ճերմակեղէն կարողներ (lingère)⁽¹⁾, սակայն

(1) Ձրամասային lingère բառը կը կազմէ linge բառէն որ սովորական և աւօրեայ կերպան է ձերմակեղէն կարողներու ձեւքին մէջ :

հոս չի սահմանակուիր կարելու դործը. մետաքսեղէն, բրդեղէն և բամպակեղէն կերպաններ կարելու գործողութիւնը եւս կայ որ աւելի կարեւոր և աւելի դժուար դործ մըն է և կը կազմէ գերձաւ կութեան աշխատութեանց մասը, որուն վրայ քիչ չափ ամէն սան տիկնոջ գազափար մը ունենալը անհրաժեշտ է:

Ճերմակեղէնի և արտաքին զգեստներու կարերը իրենց ստորաբաժաններուն մէջ որչափ որ իրարմէ նշանակելի տարբերութիւններ ունին, քանի մը կէտերու մէջ միեւնոյն հիմը ունին և աւելի լաւ է և մեր թաղային վարժարաններու կարճ շըրջանին համար աւելի նպատակայարմար, աւանց իրարմէ զատելու տեսակները — Եւրոպա արդէն մասնաւոր հաստատութեանց համար միայն կ'ընէ նոյն բանը — ի մի ամփոփուած եւ մին միւսին իբր յաջորդական մասը՝ աւանդել աղջկանց:

Կարելու բոլոր մանրամասնութիւնները ամփոփելով պիտի ունենանք ամբողջութեւն մը տր միայն կարելի պիտի ըլլայ երկու որոշ բաժանում նշմարել.

Ա. Գործածական ասեղներ (points usuels)

Բ. Զարդասեղներ (points d'ornement)

* * *

Գործածական ասեղները՝ որոնք ամէնէն աւելի սուօրեայ պէտքերու կը համապատասխանեն, իրենց կարգին ունին չափ մը ստորաբաժանումներ որոնց հարեւանցի թաւածը ընել թերեւս աւելորդ չըլլայ, ցոյց տալու համար թէ կարը շատ սահմանափակ ուսում մը չէ:

Այդ ասեղներուն ամէնէն աւելի գործածականն է չուլլալը (point devant կամ glissé) որ կը ծառայէ գլխաւորաբար միայնակու կերպասի երկու կտորները իրարու, չինելու ճերմակեղէններու պզտիկ ծալքերը: Դերձակութեան մէջ չուլլալը ամէնէն աւելի կը գործածուի և ամէնէն աւելի քիչ ժամանակի մէջ ամէնէն աւելի կար արտադրելու առաւելութիւնը ունի:

Զարքաչի վարպետութեան տեսակէտով մեծ վարժութեան կը կարօտի ասեղը մէկ անգամէն մանր միջոցներով հատիկ հատիկ եւ միօրինակ չափով չափ ու չուս սահեցնելը:

Շուլլալէն յետոյ ամէնէն գործածական ասեղներէն մէկն է խծիպը (point d'ourlet) որ ուրիշ բան չէ եթէ ոչ չուլլալին առ շիղ (en biais) ձեւովը: Այս կարին գլխաւոր դերն է եղերել այն կերպանները՝ որոնք աւանց խծիպի պիտի գզգզէին:

Թեյնֆը (թեկեյ, ռամբօրէն) երկու ստորաբաժանումներ ունի: Ինչ որ մենք սովորաբար այս անուամբ կը ճանչնանք, միջան-

սայիք երկուքի կը բաժնեն: Point arrière կը կոչեն անինամ քեչսոք մը և point de piqure այն յստակ, խիստ նուրբ և խիստ կանոնաւոր թելոտքը, որ մասնաւորապէս ճերմակեղէններու վրայ գործածուած կարերուն ամէնէն մաքուրը և նուրբն է և կը գործածուի շապիկներու առաջամասին, թեւերուն և օձիքներու եզերքներուն:

Կարերու այս ստորաբաժանման մէջ բաւական նշանակելին և վարժութեան կարօտ մէկ մաս մը կը ներկայացնէ քեչսոքը (կ'ըսուի նաեւ ոչորակար ֆր. point de surjet տճ. յիւրիքսէ հօրմէ) որ կերպասին կրկնաձև եզերքները կամ բուն բաւովը թափկոնուները (lisière) իրարու կը միացնէ ճարտարութեամբ մը:

Վերոյիշեալ կարերուն երկու ստորաբաժանումներէն կամ երկու առ երկու միացումներէն կը կազմուի միջախծիպը (couture rabattue) և շուրջալ խծիպը (կրկնակար = couture double), որոնց վրայ ծանրանալու հարկ չեմ տեսներ, բայց ամէն պարագայի մէջ անժխտելի է որ անոնք ալ իրենց կարգին վարժութեան կը կարօտին:

Մինչև հիմայ ներկայացող կարերը գրեթէ ամբողջութեամբ կը ծառայէին կերպասները իրարու կցելու:

Կան նաեւ երեք գլխաւոր տեսակներ որոնք հազուադէպ կազմութեան մէջ օժանդակ դեր մը կը կատարեն և որոնք անհրաժեշտ են, առանց սակայն կցելու դեր կատարելու:

Առաջինն է անոնց անկարուղի(¹) կարը (point de chasson) (խիւքսօ քեկեյի) որ կը գործածուի իւր զարդ ասուեակէ հազուադէպներու և երախայական տարազներու վրայ: Երկրորդն է շաւքակի կարը (point de bouttonnière) որ երկու տեսակ կ'ըլլան և իրենց համար առանձին առանձին գործածութիւն ունին: Ճերմակեղէններուն մէջ լամբակը կ'ունենայ իր երկու ծայրերը մէյ մէկ հանգոյց, մինչ զերծակութեան մէջ կը վերջանայ միակ հանգոյցով մը որ քիչ մը աւելի լայն ձգուած կ'ըլլայ պարփակելու համար իր մէջը կոճակին վերջամասը:

Իսկ զաւով երրորդին անիկա է հիմնուը (point de reprise կամ raccomodage = նորոգութիւն) (հօրմէք) որով կը լրացնեն արկածով պղտիկ մը պատուած կերպասի մը պակասած թելերը: Հիմնումի բազմաթիւ տեսակներ կան կերպասի հիւսուածքին տեսակէտովը: Այսպէս կրնայ ըլլալ անիկա ու չեղ, ոտաթնակեալ կամ դամասկեան կտաւի պէս հիւսուած և ցանցկենած: Վերջինը առ ամէնէն աւելի գործածուած է հազուադէպներու մէջ:

(¹) Կօշիկի կապերուն նմանութենէն առնուած է այս անունը:

Առանց այս կարերը կատարելապէս գիտնալու հագուստին կազմաւորումը կարելի չէ ինչպէս կը տեսնուի: Այս անհրաժեշտ և էական կարերու դասակարգին վրայ կրնայ աւելցուիլ նաեւ ոչ անհրաժեշտ և իբր զարդ գործածուած կարերը:

Ճերմակեղէններու կը գործածուի (point de marque) (մառնայի ասեղ) զիւրեր և թիւեր զնելու համար կտաւին վրայ գունաւոր թելով:

Իսկ արտաքին հագուստներու մէջ գործածուած զարդասեղները (point d'ornement) չեն կազմեր մասը իսկապէս կարելու արուեստին, բայց անոր կը լուծորդուին լրացնելու համար արուեստը: Հոս անուղղակի կերպով կարի և ձեռագործի դասը իրարու կը մերձենայ և իրարու կը լծորդուի:

Դպրոցներու մէջ լատգոյն ձեւը պիտի ըլլար կարի դասը ձեռագործի դասին նախնական մասը կամ տարրական դասընթացքը համարել և զարգասեղները վերապահել յաջորդ կարգերուն: Զարգասեղներուն հիմն է գրեթէ վերս կարը (point de chaînette, մճ. գինճիր քեյեղ), որ խիստ պարզ է: Փշակարը (point d'épine մճ. չալքքեյեղի՝) անկարողողի կարին (խիւսքո քեյեղի) և վերս կարին մէկ բաղադրութիւնը և խառնուրդն է:

Զարգասեղներու աւելի ճոխերը և աւելի կատարելագործեալները մասը կը կազմեն ասեղնակարին (broderie): Անիկա կարի մասը չի կազմեր, այլ մէկ երկրորդական լրացուցիչն է անոր հետեւաբար կ'արժէ որ իբր անջատ ձևով մը և դատ արուեստ մը դասնանք անոր վրայ ուրիշ անգամ մը: Ասոնցմէ միայն բացառութիւն կրնայ կազմել դրասանգը (feston) որ շատ կը գործածուի ճերմակեղէնի կարերու մէջ:

* * *

Այս բաժանումներով և մանրամասնութիւններով հանդերձ տակաւին կարի դասը տւարոտած չի կրնար ըլլալ: Վարժարանի մէջ ուսանողուհիները պէտք է սորվին նաեւ կարի մեքենայ գործածել:

Հազիւ հարիւր տարուան այս գիւտը յեղաշրջած է կարելու գործը և ահագին համեմատութեամբ զիւրացուցած զայն:

Արագութիւնը և շատ արտադրութիւնը կարեւոր օժանդակ մը դարձուցած է այսօր կտրի մեքենան և անոր գործածութիւնը գիտնալ շատ կարեւոր է: Մանուական թէ արդի մեքենաները կարող են այնքան զանազան կարեր և տեսակներ բանիլ մարդկային ձեռքերուն հաստատ ճարտարութեամբ և աւելին ըլլալով աւելի

կանոնաւոր եւ համաչափ՝ որ կ'արժէ որ աղջիկները կատարեալ՝
պէս դիտնան զայն գործածել ամէն կերպով։⁽¹⁾

Այս տեսակէտով քանի մը վարժարաններու վերջերս նուիր-
ուած կարի մեքենաներ իրենց օգտակարութիւնը կրնան ունենալ,
բայց միայն մեքենան գործածել գիտնալով ամէն բան չի վերջա-
նար, պէտք է գիտնալ միշտ անհրաժեշտաբար կարեւր ձեռներով։
Ձեռքերն են որ պիտի զօդեն և պիտի կցեն իրարու պատշաճօրէն
կերպաները, և հոն պիտի դնեն ագոնցանիւլու և կազմաւորելու
արուեստը և կնոջ ճաշակը։ Հոն կը կայանայ ճարտարութիւնը,
վասն զի երկու երեք կերպանի կտորներ դիպուածով իրարու քով
դալով չեն կրնար անթերի հադուստ մը յառաջ բերել։ Կարելու
ճարտարութիւնն է որ հադուստը անթերի կ'ընէ ասոր համար նոյն
խոկ թերակարը (լիլիթիւն) իր մասնաւոր նշանակութիւնը և կարե-
ւորութիւնը ունի։ Այսպէս հադուստին զանազան մասերը իրարու
կցելու համար, յօդաւորման կէտերը կէտ առ կէտ իրարու պատ-
շաճեցնելը մասնաւոր ճարտարութիւն մըն է և որ կարելու գոր-
ծողութեան հիմը և խորիմը կը կազմէ։

Ահա թէ ինչպէս կարելը ուսում մըն է և արժանի ամէն
կերպով դաստանդութեան մը նիւթ ընելու։

Մեկինէ ԽՆԴՈՒՆԻ

(1) Ինչպէս յարգելի յօդուածագրուհին⁰ կը շեշտէ, իրօք արդի
մեքենաները կարող են գեղարուեստական հրաշալիքներ գործել։
Սինկէր մեքենաներու արտագրութիւնները մօտէն տեսնողները կըր-
ցան դադափար մը առնել թէ մեքենան ինչ նորութիւններով յա-
ջողած է երեւան բերել ու է նկար և թէ հետեւաբար ո'րքան
անհրաժեշտ է աղջկան մը համար գիտնալ կարի և ձեռագործի
մեքենաներու գործածութիւնը։

Մ. Խ.

ՖԻՐԱՆՍԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ ԴԻԻՐԱՄԱՏՁԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ.

Ֆրանսերէնի հիւռտ անձ մը տրամադրելի ժամեր ունի ֆրան-
սերէնի դասեր աւանդելու ամէն անոնց որոնք կը փախագին կարճ
ժամանակի մէջ սորվիլ ֆրանսերէնի պէս կարելու ու տիեզերական
լեզու մը։ Պայմանները խիստ գիւրամատչելի են և դասախօսու-
թեան եղանակը՝ շատ դիւրին։ Դիմել «Արեւելք» լրագրի խմբագ-
րատունը։

ԱՆՈՒՍ ԿԻՆԵՐԸ

Երեւութային մաքրամոլութեամբ մնած մարդիկ աններելի սխալ մը կը գործեն երբ «իրոք փորձուած և ընդունուած ճամարտութիւն» ծուռ դադարաւորներ կը անուշանեն դաւառի կանացի սեւին մասին :

Մեր մտքին մէջ արմատացած կանխակալ կարծիքներէն մերկանալով, երբ ուղենք իրողութիւնը տեսնել ջանալ, իսկոյն իրական տրժանիքներու անսահմանութիւն մը երեւան պիտի գայ, կնոջ անկան տիպարներու ընտիր չարք մը, որ երեւք իր արժէքը կորսնցնելէ չպիտի դադրի :

Ամէն բան ճշգիւ քննելու ճամբարտութիւնը պիտի զգուշացնէ զմեզ, սխալ ենթադրութիւններ ընելէ ու անխնայ հարուածներ տալէ դաւառի կիներուն որոնք իրենց զգացումները բացատրելու կարողութենէն զուրկ մտաւորապէս, լուրթեան մէջ կը կարծեն գտնել իրենց անուս մտքերուն միտքարտութիւնը :

Լուրջ ու խորազննին զիտողութիւն մը անմիջապէս գոհացուցիչ գաղափար մը կազմել պիտի տայ սակայն դաւառացի կնոջ վրայ, երբ աչքի առջեւ ունենանք անոր արուած կրթութիւնն ու մեր պահանջածը. — Արդա՞ր է պահանջել բան մը զոր չենք տուած անոր :

Անհական սգիտութեան ու ալրերու քմայքներուն տակ ճշնշուած՝ ճախին քրտինքը յաճախ անձկութիւններու մրուրին խառնուելով, անհամարձակ միտումներով է որ կը խմորուի անոր բարոյական ու ֆիզիքական էութիւնը, եւ սակայն իր չղարդացած վիճակին մէջ իսկ բարոյական վեհութեանց օրինակներ ունի իր ծոցին մէջ լուրջ հոգեբան զննողին առջեւ, որուն բնածին ազնուութեան, կատարեալ համակերպութեան հիացումով կը համակուիս :

Գաւառացի կինը լաւագոյն կերպով ուսումնասիրելու համար պէտք է անպատճառ ականատես ըլլալ անոր ըրած ընտանեկան ներքին զոհողութիւններուն իր օճախին սիրոյն համար, որոնք գրեթէ միշտ խարխուղ պատերէն անդին ու և է արձագանդ չեն գտներ :

Ու որքան ալ լաւատես ըլլալ փորձուէինք, սա ստոյգ է որ կինը հակառակ իր ունեցած կարգ մը ինքնատրուութեանց, կ'ապրի նախապաշարումներու մէջ :

Մտաւորական զատարարակութեան մասին ոչ մէկ գիտակցութիւն կը լուսաւորէ իր միտքը, և ամբողջութեան գատապարտուած է

այս տեսակէտով, իր խառնուածքին, ներքին բնաւորութեան համաձայն դաստիարակութիւն մը չընդունելուն հետեւանքով :

Կեղծ ղզուշաւորութիւնը, դաւաւացի այրերու բիրտ վերաբերումը իրենց կնոջ հանդէս, ու անոնց մէջ պահանջած անսահման (ոչ գիտակցական) համակերպութիւնը սլառճած եղած են, անոր կատարեալ յետամնացութեան :

Կորովի նկարագիրներու ի՛նչ հրաշալիքներ պիտի պատրաստէր ան, չըժպտաւորած բնութեան ղմայլելի գեղեցկութիւններով, երբ դարերէ ի վեր իր մէջ ներհոգ դաստիարակութեան ղարթնութիւնը իր սերունդը յաւերժացնող ղաւկին մէջ բեղմնաւորէր մոռաւորական գեղեցիկ կարողութիւններ, որոնց արդիւնաւորութիւնը քաղաքակրթութեան ծնունդ տուած է :

Մարդ իր նմանները կատարելապէս կրթելու ջանքին մէջ մշայն իրապէս կ'ապրի, բայց այդ ջանքին տրուած սխալ ուղղութիւնը հակառակ արդիւնք կուտայ և մեծապէս կը վնասէ մարդկութեան ու ղայն կ'ապրեցնէ նախնական վարերու կեանքով :

Եթէ երբեք դաւաններու մէջ թափուած կրթական ջանքերը ուղղակի դաւաւացի կնոջ համար օգտակար կերպով ի գործ դրուէին, մինչեւ հիմա աւելի յաջող և ղարգացած սերունդ մը պիտի ունենայինք, անհունապէս ղարգացած և տիպար ու օրինակելի մայր ըլլալու ձգտումներով տոգորուած :

Բարոյական այն թերութիւններուն՝ ղորս ունի այսօր դաւաւացին, պատասխանատուն՝ կինը չէ ուղղակի, այլ այրը որ ընդհանրապէս ղանի նկատած է իր անարկայ և իր նմաններ արտադրելու բնազդական հետապնդում ունեցող միայն :

Երբ աչքի աւջեւ բերենք, իր ղաւակներուն, ընտանեկան յարկին սիրտն համար դաւաւացի կնոջ ֆիզիքական աշխատութիւնները, հլու համբերութիւնը, հոգեկան արթութիւնը և իր բարեմասնութիւններուն ու տկարութեան մէջ քննութեան բովէ մը անցնենք ղայն, տեսակ մը ճշմարիտ կարեկցութիւն պիտի ղգանք :

Պաւաւացի կինը ուսումնասիրելու համար եղած բարեացակամ հետապնդումները լաւ ղաղափար մը կաղմել պիտի տան իրեն մասին, թէեւ կեղծիքէ անբաժան եղող կարգ մը թերութիւններէ ղուրկ չէ :

Պաւաւացի կնոջ ա մէնէն նշանակելի յատկանիշն է համակերպութիւնը, նոյն իսկ իր անձին տուժումովը : Զինքը բարձրացնող, իրեն կնոջ վայել գիրքը տուող միակ գործիք մը, ղոր ունինք մեր ձեռքը, դաստիարակութիւնն է, այն դաստիարակութիւնը որ սակայն աւանդ նկատումի և խորունկ գիտակցութեամբ կը տրուի :

Անհանգուրժելի է երբ անոր հոգին պղտիկցնող, ինքնութիւնը

Նշատող դատախարակութիւնը կը դիտես, որոնք ոչ միայն խոչըն-
դոտ կը դառնան իր բարձրացման, և աղնուացման, այլ կ'անաս-
նացնեն զինքը :

Գիտակցաբար տրուած դատախարակութիւն մը ո՛րքան զեղե-
ցիկ պիտի ըլլար : Եւ դաւառացի կիներ ուսման խորունկ գի-
տակցութիւնը ունենալով, պիտի թօթափէր իր ուսերուն վրայ
ծանրացած լուծը, և պիտի խորհէր թէ այսօրուան քաղաքակիրթ
կիներ լոկ տանտիկին մը չէ, այլ նաեւ ճշմարիտ կեանակից մը իր
ամուսնին, զգալով իր մէջ ձայնը ընտանեկան և բարոյական պար-
տաւորութեանց, որոնք զինք ա'լ աւելի կը մեծցնեն և իր կնոջա-
կան անհատականութիւնը կը չեչտեն :

Ամասիա

ԲՐԱԲԻՈՆ ՀԱՊԵՇԵԱՆ

Ն Ի Ն Ի Ն Ն Օ Ր Ա Գ Ի Ր Ը

Մ Ա Ն Ե Ա Կ Ը

Ըստ Զիֆթի Սաքաֆի

Մէկը կարդացեր մէկու մը պատմեր է,
մէկն ալ ուրիշի մը, ուրիշ մըն ալ,
մէկու մը, մէկն ալ ինծի պատմեց . . . :

Ուրեմն . . .

Գարնան ազուոր առատու մը Արամ աչքերը շփելով արթնցաւ
քունէն :

Գիշերուան թմրութենէն աղատելու համար, առատ ջուրով
լուացուեցաւ, թեթեւ արդուգարդով մը կանոնաւորեց ինքզինքը,
ու պատուհանին առջեւ նստելով՝ առատուան խահուէն ապսպրեց :

Երեսունըննգէն քառասունի չըջանին մէջ կը գտնուէր : Բարձ-
րահասակ գեղնորակ գոյնով երիտասարդ մըն էր, որուն անարիւն
դէմքը աւելի կը շեշտուէր զոյգ մը սեւ փայլուն աչքերով :

Այդ առատ մտազրադ կերպարանք մը ունէր : Կարծես թէ
քնութեան զարթնումը, թաշունհերուն ոգևորութիւնը իր մէջ մին-
չեւ ցարդ քնացող զգացում մը կ'արթնցնէին :

Իրաւ ալ՝ ամուրիի հաճոյքներէն յափրացած՝ հանդարտիկ
կեանքին փափաքը կը զգար :

Պատուհանին առջեւ, սիկաւին վէտովէտող ծուխին մէջէն՝ եր-
կարօրէն խոկաց, յետոյ սուրճը խմեց, և գլխարկը առնելով մեկ-
նեցաւ սունէն :

Որոշումը տուած էր . . . :

* * *

Երեք ամիսէն ամէնէն միամիտ, և էն ազուոր ու հարուստ աղջկան մը՝ Մաքրիկին հետ ամուսնացաւ :

Հարսնիքի աւանդական արարողութիւնները փայլուն տիւեայութեամբ կատարուեցան :

Կնքուած խնամութեան երկու եղբերն ալ չափազանց զոհ էին : Վերջապէս բաղձալի ամուսնութիւն մըն էր կատարուածը :

Արամ ամուսնացած օրն իսկ երկար ճամբորդութիւն մը կատարեց հարսին հետ, ու երեք ամիսէն վերադարձան :

Այնքան սիրով էին մէկտեղ, և անանկ համերաշխ՝ որ ամէնէն երջանիկ զոյգը կը նկատուէին :

Ո՛րքան աղջիկներ կ'ուխտէին որ ամենց նմանին . . . եթէ ամուսնանան :

Չորս տարի անցած էր իրենց ամուսնութենէն ի վեր, Արամին պղտիկութեան ընկերը Երուանդ՝ հիմակ մտերիմ բարեկամ, Տիկինին ալ մտերիմը եղած էր :

Սէրը նախանձեր էր ընտանեկան այդքան մաքուր յարկէն :

Երուանդ երկարօրէն խնկարկեց Տ. Մաքրիկին, որուն սիրտին տէրը դարձաւ հետզհետէ :

Ու օր մըն ալ իր սիրոյն գերազանց ապացոյցը տալու համար, ամբողջ աղամանդներով հրաշալի մանեակ մը նուիրեց իր բարեկամուհիին :

— Մեղք որ չպիտի կրնամ գործածել ըսաւ Տ. Մաքրիկը յափըշտակութեամբ դիտելէ ետք :

— Ինչո՞ւ, ազուոր չե՞ս դռներ, հարցոյց Երուանդ գիտելով . . .

— Ընդհակառակը . . . : Ո՛րքան բարի ես Երուանդ, սակայն, ամանկ թանկագին մանեակ մը . . . դիւրաւ չի խաբուիր ամուսինս . . . :

Երուանդ պահ մը խորհեցաւ յանկարծ Մաքրիկին դառնալով, բացատրեց թէ միջոց մը դուռ՝ որուն չնորհիւ, ազատօրէն պիտի կրնար գործածել մանեակը :

— Ես այս մանեակը վիճակահանութեան կը դնեմ ըսաւ, տաբա՛նայնելով որ զիրքէ՝ խնկած աղքատ կնոջ մըն է : Ամուսինդ կը համոզեմ որ բաժանորդագրուի և դուռն կը շահիս . . . չըլլա՞ր ազուորս . . . :

Այդ պահուն Տ. Մաքրիկին աչքին, Երուանդին ըրած գիտինքով ոչինչ մըն էր Մարքոսի անթիւ հեռագիրը :

Երուանդ արեւն էր ու երկիրը անոր շուրջը կը դառնար :

* * *

Տասը օրէն վիճակահանութիւնը կատարուելով Արամը շահեցաւ մանեակը :

Երուանդ յաջորդ օրն իսկ Արամին վաճառատունը դնաց չորհորհաւորութիւնները ընելու : Այդքան լաղջաւոր ըլլալ, լայց ամէն մարդու տրուած էէ . . . :

— Օ՛հ . . . Արամ Լիլիանի շնորհաւորութիւններս, բաղդն ալ ասանկ կ'ըլլայ . . . հարկւր հոգիէն ձեզի վիճակեցաւ . . . :

— Իրաւ, երբեք էէի մտածեր որ կրնամ շահիլ պարզապէս քարիք մը ընելու նպատակով զրուեցայ չորս բաժին :

Արդեօք Տիկինը որքա՞ն դո՛ւ մնաց կ'աւելցնէ Երուանդ անհամբերութեամբ, այս իրիկուն ձեզի եմ, Տիկինին ալ բաղբաւորութիւնը շնորհաւորելու համար . . . :

Ու Երուանդ գլխարկը առնելով կը մեկնէր, հօլարտ մտածելով որ, վերջապէս Մարքիկը ոլիտի կրնար իր նուիրած մանեակը գործածել . . . երբ Արամ, բարեկամաբար թեւը Երուանդին տալով՝ գրասենեակին խորը տարաւ, ուր սա բառերը մրմնջեց անոր ականջէն վար . . .

— Տիկինիս չըլլայ որ ըսես թէ մանեակը շահեր եմ, որովհետեւ . . . երէկ իրիկուն ֆլուային նուիրեցի զայն . . . :

Ն Ի Ն Ի

ՆՄՈՅՇ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵԱՆ

ՊԵՐԹԱ ԾԱՌՈՒՂԻՒՆ ՄԷՋ

(Ա Ր Ջ Ա Կ Ք Ե Ր Թ Ո Ւ Ա Ն)

ՍԻՐՈՂ ՀԻՒԱՆԴԻՆ ՎԵՐՋԻՆ ԽՍՒԹԵՐԸ

Ա՛լ վերցուր ասեղն ու թելը, սիրականս, այսօրուան դործս աւարտեցաւ :

Քեզի համար հարսանեկան չքեղ հանդերձ մը պատրաստեցի, ըն՛յր իմ տնուշակ, անկողնոյն վրայ հանդիչեցուր զիս ու քովիկս նստէ : Բան մը չունիմ, մի՛ վախնար մի զարհուրիր, թող այսերդ չսովորենին :

Դէմքդ իմինիս մօտեցուր, չոյել կ'ուզեմ այսերդ սիրուն,

համբուրել՝ դանդաղներդ ոսկեդոյն, աչքերդ որքան սեւ են, չըթնե՞րդ որքան կարմիր:

Ձեռքի թեթեւ հպումով մը պիտի չուզէի վերաւորել քեզ պղտիկս, քեզի ճշմարիտ մայր մը չեղա՞յ, ըսէ՛ ինձ սիրականս, չսիրեցի՞նք զիրար այն օրէն ի վեր մանսուանդ երբ մեր մայրը մահաւորած ձայնով մը ըսաւ. — «Պղտիկս, քրոջդ մայրը եղիր»:

Մայր, մայր, վերէն երկինքէն, վկայ եղիր թէ ամեն բան զոհեցի անոր համար, Յոյալ որ կեանքին օրհնութիւնն է, Ուրախութիւնը որ կեանքին պսակն է, Սերը որ վերաւոր ու թափուր ձգեց հողիս, Կեանքն իսկ որ չիջանելու մօտ է:

Մայր իմ, մայր իմ, կը տեսնեմ քեզ լուսաշող. ժպտող սաւկայն կը սառեցնէ զիս, չեմ կրնար խօսիլ... կը հեծեծեմ... կը նուաղիմ:

Ժամ մը, մէկ ժամ մը միայն հեռացեր ինձմէ, քանդի տաւալին երկրային ուրախութեանց վրայ կը խորհիմ, մատիս վրայ դեռ կը զգամ ոսկի մառանիկ, մութին մէջ անոր վրայը կը նշմարեմ:

Պղտիկ քոյր իմ սիրական ինչու այդքան աժդոյն ես, կը դառանցէի, մի՛ վախնար, տեսդ անձա՛ թողուց զիս, խորհուրդներս խաղաղեցան: Դսելիքներ ունիմ քեզի, մօտեցիր, կ'ուզեմ, կ'ուզեմ հեշտիւ համբուրել քեզ իմ սիրական:

Օր մը երբ միտսին դացեր էինք սրտիւս ժողովելու մեղունութուն համար, թուփերուն ետեւէն լսեցի ինչ որ դուն և Ռոպրթ կ'ըսէիք, մի՛ գողգոջեր... յիշէ՛ այն օրը: Ինչպէս արեւուն ձառագայթները տերեւներուն մէջէն կը մաղուէին, ինչ որ մըն էր այն օրը, բլուրները և ձորերը բերկրութեամբ կը հեռային, ի տես անհուն կապոյտ երկնակամարին:

Ուրտապտոյտ դալար ծառուղիին մէջ ինչպէ՛ս թափառեցանք դուն և ես, ծառերուն գաղաթները զիրար կը գրկէին և երբեմն բացուածքի մը մէջէն կապոյտը կ'ընդնչմարուէր, ինչպէ՛ս կը խօսէինք, թռչունները կարծես մեզ ձայնակցելով մեր դալեւոր կուտային:

Հաճոյքով աւելցուն ա՛յ չիրցայ խօսիլ, քեզ թողով յառաջացայ առանձնութիւն միտուելու, անո՛ւշ խոկերու մէջ կորսուած՝ ձամբէն շեղեցայ, փեկոնիին տակ նստայ որ ծառուղիին եղերքն է, կը լսէի քու գուարթ ձայնդ, կը լսէի և կ'օրհնէի քեզ, ու դոգիս մէջ գտնուած ծաղիկներուն կը ժպտէի, ա՛հ, այդ ձայնը ինչեր պիտի բերէր ինձի:

Ինչ վերջ բառերդ հասկնալի եղան, կը խօսէիր մէկու մը... իմ անուշիկս, ներէ՛ ինձի եթէ լսեցի ինչ որ երբեք պիտի չուզէիր որ լսէի... մի՛ լար, մի՛ գողար...

Ո՛հ, այո՛, լսեցի, Պերթա, քու տուած պատասխանդ, այո՛, անորն ալ. թող մոռածումներուդ մէջ անազարտ մնայ ան. ինչ կրնար ընել, սիրած էր զիս աճապարանքով, սխալ քայլ մ'էր այդ թերեւս, սակայն նմանօրինակ բաներ միշտ կը պատահին և պիտի պատահին, կիները չեն կրնար դատել մարդիկը: Ինծի սիրոյ երգումներ ըրած ատեն, եթէ քեզ տեսած ըլլար, պիտի սիրէ՞ր զիս արդեօք. զուհի հոս չէիր երբ զիս սիրեց, վերադարձիւ սակայն երբ տեսաւ քեզ անբաղդաանելիօրէն աւելի սիրուն և պաշտելի, ամէն նուն պէս ըրաւ, սիրեց քեզ: Կրնա՞նք այսպանկ զինք, եթէ հոգն իսկ ուզէինք, քու աչքերդ լոյսեր ունին որ կը գրաւեն հոգին ինչպէս արեւուն շողերը իրենց կը քաշեն արծիւը. իմիներս ազատ են:

Այն վայրկեանին փեկոնիին սակ երբ քո՛ւն կ'ընտրէի երազուն, երբ լսեցի որ կ'ըսէր թէ կը յարգէր զիս միայն, մոլորուն ուղեղիս մէջ այդ բառերը յարաճուն ցաւ մը ստեղծեցին, կարծեցի թէ խաւարը կը պարփակէր զիս անզգայութեան մէջ...:

Երբ արթնցայ տեսայ լուսինը, սրափուշը խոտին վրայ որոնք կարծես կը հարցնէին ինծի թէ ո՞վ էի:

Երբ կարողացայ ոտքի վրայ կայնիլ և քայլել, կարծես էութեանս դուրս ելած էի, մեղքացայ ինքզինքո՛ւ, դողցու ձեռքերուս մէջ առած էի սիրտս և կը կարեկցէի անոր վրայ, կատարուած զոհութեան մը սուր զիտակցութեամբ:

Երբ դրան առջեւ դէմս ելար, պաղութեամբ պատասխանեցի անձկալից հարցումներուդ, աչքերէդ կաթկթող արցունքներուն ձայնը լսեցի և ձեռքիս ծաղիկները քեզի յանձնեցի, թառամած ծաղիկներ, մեղուին անզամ անպէտ, անպէտ ինչպէս իմ կեանքս պիտի ըլլար անուհեմբ:

Մի՛ լար ատանի սիրելիս, այս այդպէս պէտք էր որ ըլլար, եթէ ըսեմ թէ բրածը մահացող զիս, հիւանդ եմ դիտես ու միտքս մոլորուն...:

Ինծի հետ բարութեամբ ու կարեկցութեամբ վարուեցաւ, ա՛հ, միայն թէ որքա՞ն տկար են կիները:

Ալ այնուհետեւ դէմքս ժպիտ չունեցաւ, տխուր երգերը կը սիրէի և տարածամ մեռնողներու նայուածքը կար աչքերուս մէջ, արդէն մեռած էի, կեանքին զուարթ իրարանցումը չտալ գործուոր կուգար իմ տկար կողմիս:

Այնչա՛փ տարբեր ենք իրարմէ որ մարդ դժուարաւ պիտի կրնար հաւատալ թէ մրենոյն մօր զուականին ենք, դուռն վարդ ստեղծուած եւ կեանքին բխրողան հաճոյքները վայելելու, եւ քրքում աժդոյն՝ վարդին բոյրին մօտիկ կ'աճիմ, ով որ ուզէ վար-

զը քաղեր պարտի տանտիրս րնել քրքումը, ես սրախուշ՝ դու զուարթ մամուռան մեղու պէտք է որ ինձմէ ծծես մեղրդ և հիւթդ. ա՛հ, ոչ ոք պիտի ողբայ իմ մահս, ապրեցայ եղանակ մը միայն, այնքան որքան կ'ապրի սրախուշը, իմ իսկ վուշերս մահացու վէրքեր տուին ինձի, վուշեր... առանց որոյ սակայն չէի կրնար ապրիլ:

Երջանիկ եղիր անոյշ աղջիկս, որքո՞ն աղօտ է լոյսը. — եթէ գիշեր է ճրագները վառէ որ տեսնեմ:

Դուրսը տոնածայներ կ'ա՞ն, նայէ՛, նայէ՛ շուտ, մէկը թերեւս ուզէ ինձմէ վերջին խօսք մը լսել, ո՛չ... ա՛հ... հրեշտակներն ալ հեռու պիտի կենային մահուան տանող ճամբէն որ մի գուցէ հոն Աստուծոյ հանդիպին:

Ձեռքերս և ոտքերս կը պաղին...: Երբ վերջին անգամ զարգարես զիս, նայէ՛ որ հագուստիս ծալքերը շնորհալիօրէն խնան, ծաղիկներ գիր վրաս, ծաղիկներ, որ եթէ բարեկամ մը զայ — քեզ տեսնելու սիրելիս — սենեակը աղուոր տեսնէ և Պերթաս, մասիս վրայ ձգէ այս մատանին որ գերեզմանին մէջ գիշեր և ցերեկ խաւարս լուսաւորէ:

Շիրմիս վրայ արցունք մի՛ թափեր, մի՛ գուցէ ճակտիս վրայ դգամ զանոնք, ժպտէ հոն, երջանիկ աղջիկ, զիս արեւուն մէջ երեւակայելով և կամ մուցլի զիս, բայց միշտ ժպտէ...:

Մօտս ես, աւելի մօտ եկա՛ւր, համբուրէ աչքերս, համբուրէ՛ որպէս զի անոնց երկրային լոյսը մարի համբոյրովդ, թող մարի լոյսը բիրերուս այնքան քաղցրօրէն որքոն կը ծագէր առաւօտուն երբ աչքերս կը յառէի այն ճամբուն ուրիշ կուգար ան:

Փռն խօսքերը թող ալ դադրին, երկնից ակելսեաները կը մօտենան... մայր ժպտէ հիմա մեռնողին վրայ... մահուան տագնապներուս մէջ զօրաւոր է հողիս: Յիսո՛ւս, Դու որ աստուածային սիրոյ անձնաւրաց Զոհն ես, մաքրէ իմ սէրս որ կեանքս աւերեց, ընդունէ իմ խեղճ ձօնս, կեանքիս թեւը բարձունքներուն մէջ փաթթէ, վերը հրեշտակներուն ձեռքերուն մէջ:

Կը մեռնիմ... բայց կ'ըզձամ տակաւին:

Թարգմ. Ա. ՏԱՅԵՆՅ

ՏԻԿԻՆ ՊՐԱՈՒՆԻՆԻ

ՍԻՆԿԼԵՐԻ գեղարուեստական չորրորդ ցուցահանդէսը բացուած է Բերայի ընդհ. անօրինութեան սրահներուն մէջ, Պօն Մառչէի գլմայ: Յուցահանդէսը ամէն օր լայ է և մուտքը ազատ:

ՀԻՒԾԱԹՏԱՌՈՐՈՒՆԵ

Մայր իմ, ինչո՞ւ զարնան վարդերն աչ յեսին
Ո՛հ աչ՛կ անհետին.

Տես սա վարդիկն որքա՛ն դեղնած կը՛նեւայ
Եւ այն հեւքոս սարսուռներուն մէջ հաւնակ
Սարսուռ մ'ըզգաւ ցուրտ, սառնոցիկ քնակսիս վրայ
Մահուան հանգունակ:

Մայր իմ, ինչո՞ւ այդ ծաղիկներն մըշօրօր
Կը դաշկանան օրե օր
Ու կը սփռին ամպե, սիւսե, ու յոյսե
Եւ այդ կարմիր քերթիկները սրնդուսե
Առտուան ջինջ ցողերուն մէջ մըշտահոս
Կը մեռնին անխօս:

Մայր իմ, ինչո՞ւ այդ ծաղիկները քըշուստ
Կը ջրծգունին յար
Այդ հեշտաբոյր իրերն աչ ցաւ, վիշտ ունի՛ն
Հիւժախտ ունի՛ն որ ինծի պէս ջրծգունին
Օր մ'աչ ինկած ոտերու քակ անխընայ
Մայր, իրենց գեղն ո՛ւր մնայ:

Մայր իմ, սրտիս վերջուշուններն՝ անցեալի
Տենդերով առչի
Ծաղկերուն մէջ սարսուռ յոյզեր կ'որոնեն,
Եւ այդ յոյզերն վարդերու պէս մեղմօրէն
Կը քափքըփին կուրծիս խորը սիրավառ
Խաւերեղու հաւար:

* * *

Հեռո՛ւն, մայր իմ, նոճիներու ընդմէջեն
Ուր բուերը կը ճիւղեն
Ուր շիրմերու մեղկ շատերներն մարմնրին
Հոն՝ ծոցն փուշին, մազառներուն, մաւմուրին
Դի՛ր իմ դաւքան, երբ աչ փակուին առ յաւեհ
Աչուրներս արփաւեհ:

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԲԱՐՔԵՐ

→→→→→

ՊԻՃԱԿԻ ՀԱՆԳԵՍԸ

Գիւղիս իգական սեռը, մեծ ուրախութեամբ կը կատարէ վիճակի հանդէսը: Օրեր առաջ կը տեսնուին պէտք եղած պատրաստութիւնները, իւրաքանչիւր ոք անհամբեր կը սպասէ այդ օրուն, վիճակի օրը, օր մը՝ որ պիտի որոշէ անձնիւր աղջկայ կամ հարսի ապագայ երջանկութիւնը կամ դժբաղդութիւնը: Յիրաւի արժան է պատմել Մայիսի վճիտ երկնքի կապուտութեան սակ կատարուած այս գեղջկական հանդէսը, որուն նկարագրութիւնը անշուշտ հաճոյքով պիտի կարգան Մաղիկի ընթերցողները:

Համբարձման չորեքշաբթի օրը, ամէնքն ալ կը մաքրուին և ծաղիկով կը լուացուին, որպէս զի պատրաստ գտնուին յաջորդ օրուն հանդէսին: Այն աղջիկը կամ հարսը, որ չէ լուացուած ծաղիկի ջրով, մասամբ մը իրաւունք չունենար հանդէսին մասնակցելու: Յաջորդ օրը, որ է Զատիկ քառասուններու օրը, առտուն, եկեղեցոյ տւարտումէն վերջ, ամէնքն ալ իրենց տաղաւարի արդուզարդերով պճնուած՝ բաղմամբով թափօրով կ'երթան դէպի գիւղին մերձակայ դաշտերէն մին: Թափօրին առջեւէն կը քալեն խումբ մը դեռատի երգեցիկներ, որոնց խառնակ աղաղակներուն կ'ընկերանան քեփերու տաղտկալի ու անհամ ձայները: Աղջկանց անմիջապէս ետեւէն կը քալեն 2-3 նորաստակ հարսեր, որոնք իրենց հետ առած են «վիճակի ջրոյն»⁽¹⁾ ամանը և խոշոր ծածկոց մը, ասոնց կը յաջորդեն կանանց դասը, որոնք ստուար բազմութեամբ կը հետեւին այս վայելչակաղմ թափօրին: Երբ դաշտ հասնին, ամէնքն ալ կը սկսին խումբ խումբ պարել, մինչև որ բազմութիւնը ժողվուի:

* * *

Կէս օրին դաշտին մէջ լեցուած են արդէն բաղմամբի կիներ, նոր ու երփներանգ զգեստներով զարդարուն հարսեր, դեռահասակ և հարսնացու աղջիկներ, խառնակ աղաղակներ կը բարձրանան ամէն դիէ: Փոքրիկ մանուկներ դուարթ թիթեռնիկներու պէս,

(1) Ահաւաստիկ այդ ջրոյն պատրաստութիւնը. — Եօթն օր առաջ եօթն աղբիւրէ ջուր բերելով իրար կը խառնեն, ասոր մէջ կը լեցնեն եօթը տեսակ ծաղիկներ, այս ջուրը եօթը գիշեր բացօդեայ կը թողուն, որ քացիսելով անախորժ հոտ մը կը ստանայ,

կ'ոստոտտեն կանաչ ու ծաղկազարդ մարգագետիններն վրայ, և իրենց քնքոյշ ձայներով գարունը կ'օրհնարանեն: Աղջիկներ, խումբեր կազմած, պարզամիտ խօսակցութիւններով կը զուարճանան, մայրեր, ա'լ ձանձրացած իրենց նորածիններուն անվերջ լացերէն, ամէն ջանք չեն խնայեր զանոնք սքընցնելու համար: Բիշ յետոյ, քեփերու ձայնը հանդէսին սկսիլը կ'աւետէ. ամէնքն ալ կը սկսին դէպի այն կողմը դիմել, ձայները կը դադրին, բաղմութիւնը չըրջանակած և կը շարունակ, այն ժամանակ մէջտեղ կուգան նորաստեղծ հարս մը և հարսնացու աղջիկ մը, (այս վերջինը պէտք է իր մօր անդրանիկը ըլլայ անպատճառ). ասոնք իրենց առջեւ գտնուած մարգին վրայ կը դնեն «վիճակի ջրոյն» ամանը, յետոյ անոնք որ կը փափաքին իրենց վիճակը հասկնալ, մէյմէկ մատանի կը ձգեն ջրոյն մէջ (հարսերը իրենց հարսանեկան մատանին, խոյ միւսները պարզ մատանի մը) ու կը քաշուին: Ամանին երկու կողմը կը նստին վերոյիշեալ երկուքը. ասոնց վրայ կը ձգեն խոշոր ու հաստ ծածկոց մը, յետոյ բաղմութիւնը կը սկսի բարձրաձայն երգել. —

Փեշկիշ փեշկիշ իշխնա, Բրիստաշն աշգրնա:

Ամէն մարդ լուս կեցած հետաքրքրութեամբ կը դիտէ, յետոյ քեփերը նորէն կը սկսին, դմպու, դմպու, դմպու... Եւ բաղմութիւնը միարեարան կը սկսի երգել այս հանդէսին յատուկ երգը. — «Մարը կերեր կես հացի, Տղան եղեր խեղացի...»:

Մինչդեռ ասոնք կ'երգեն, ծածկոցին ներքեւի հարսը, ջուրը լաւ մը խառնելէ վերջ, մատանի մը դուրս կը հանէ ու քովի աղջըկան կուտայ, որ մատանին ծածկոցին ներքեւէն դուրս երկնցնելով բաղմութեան կը ցույնէ, և ահա խոշոր իրարանցում մը կը սկսի, ամէնքն ալ «աչքդ լոյս»երով և բաղմաձայն ծափերով կը սկսին շնորհաւորել մատանին տէրը, տիկին Մարիամը, վասն զի բաղդը «խելացի» մանչուկ մը պիտի շնորհէ իրեն: Լուսթիւնը կը վերահաստատուի, կաթնիկը մանուկներու թծկալու ձայներն են միայն, որ կը խռովեն զայն, ամէնուն սիրտը կը տրոփէ... Դըմպու. Դըմպու...: «Մարը կերեր շահանայ, Տղան եղեր խահանայ» Այս անգամ Հոռոփիկ տիկնոջ մատանին է որ դուրս կ'ելնէ այդ ջրէն, աւետելու համար թէ, սպազային «քահանայացու» զառակ մը ու նենալու պատուոյն պիտի արժանանայ: Աննկարագրելի է տիկին Հոռոփիկի ուրախութիւնը: ... Դըմպու, Դըմպու... «Մարը կերեր եայիւ (ձուկ մը), Տղան եղեր խայիւ»... «Օր. Սրբուհին մատանին» կ'աղաղակէ ներկայից ամբոխը, խեղճ աղջիկ, վայրկեան մ'առաջ երեւակայածներդ փճացան. անողոք բաղդը փոխան խընդումի տրտմութիւն վերապահած է քեզ:

Սրբուհին կուլայ, բայց ինչ օգուտ, բաղդը ա'յնպէս վճռեր է...:

Բագուր-Միշագիւղ

ԿՍՏԱՐԻՆԷ ԶԸՆՏԵՐԵԱՆ

Յաջորդ թիւով «ՈՒԽՏԱՆՈՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐ» Տիկին Փափաղեանէ

74ԴԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Ազգ. Հիւանդանոցի հաստատութեան Դերդ տարեդարձը մեծ շքով տօնուեցաւ նախընթաց հինգշաբթի, Համբարձման տօնին ուր այդ հաստատութեան օրաներուն մէջ, ստուար բազմութեան մը ներկայութեանը: Առտուն Ս. Յակոբայ Որբանոցի մատրան մէջ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց Պատրիարք Արքազանը և հոգեհանգիստ կատարեց հիմնադիր Պէղծեան Յարութիւն Ամբայի, ինչպէս նաեւ Հաստատութեան բոլոր բարերարներուն ննջեցելոց համար: Կէս օրին Ն. Սրբազնութիւնը նախագահեց աւանդական սեղանին, ուր յոանկայս, բաժակ առաջարկեց Հիւանդանոցի մեծադոյն և առատագոյն բարերարին, Վեհ. Կայսեր թանկագին կրնաց և արեւշատութեան համար, ներկայներուն սրտաբուղիս ամեններուն մէջ:

Յիւանդանոցի ընդունելութեան արժանացած բաժակաճառ մըն էր նաեւ Բերայի պատուական և ալիզարդ աւագերէց Տ. Մկրեան Հօր մեռեալ բարերարներու յիշատակին և կենդանի բարերարներու կեանքին համար արտասանածը, որ թուելէ ետք ճշմարիտ բարերարներու անուններ, ցաւօք սրտի հետեւեալը խօսեցաւ. «Ծիւծաղելի բարերարներ ալ կը գտնուին մեր մէջ, որոնք ճշմարիտ բարերարներու կտակած և թողած դրամները յումուէսս կը խորձեն բարերարի անուն վաստակելու համար: Ճշմարիտ բարերարներուն համար, լիաբուռն սրտով յարգանք կ'ընծայենք: Բարերար չեն անոնք՝ որոնք թեկադրութեամբ բարերարութիւններ կ'ընեն: Ըշմարիտ բարերարները անոնք են որ ինքնայօժար կը նուիրեն ինչ որ իրենց սրտէն կը թլլի: Հիմակուան բարերարներու մէջ կան սմանք որ ի նորոյ նոր բարերարներ են: Ասոնց ամէնուն համար Արքազան Հօր օրհնութիւնը կը հայցեմ»:

Կեդեցիկ բաժակաճառ մը խօսեցաւ յետոյ Պէրպլեւան բարեհաժրաւ վարժարանի Հիմնադիր-Տնօրէն, Ռէթէս Էֆ. Պէրպլեւան որ դրական զմայլելի բացատրութիւններով, գնահատման ու ղեկին յարասեւութեան մաղթանքը ըրաւ:

ԽՆԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հաճոյքով կը լսենք թէ, ծանօթ բանաստեղծ Մկրտիչ Էֆէնտի Աճէմեանի եղբորորդին Պ. Հրանտ Աճէմեան, Կ. Պօլսոյ գերմանական հիւպատոսարանի առեւտրական խորհրդականի քարտուղատութեան պաշտօնին կոչուած է իր գեւատի հասակին մէջ: Հայ երիտասարդի մը եղած այս պատիւը, որ արդիւնք է անշուշտ իր ունեցած բազմակողմանի զարգացման և լեզուական հմտութեան, ինդուլթեամբ կը համակէ մեզ և առիթ կ'ընծայէ մեր չնորհաւորութիւնները յայտնելու Աճէմեան ընտանիքին:

ՀԱՇՈՒԱԿԱՆ ՀԱՆՃԱՐ

Մեր նախորդ հարցումին, որ էր՝

Ո՞ր թիւը ի՞նչ կ'ուզե որ ինքն իրեն հետ գումարուելով «Ծաղիկ»ին զինը տայ, ու բազմապատկուելով անոր մեկ չորրորդ մասը ցուցնե, առաջին անգամ ճշդիւ պատասխանած է Ֆէրիզիւղէն Տիար Արշակ Սեմօնեան, հետեւեալ կերպով:

2 թիւը կ'ուզէ 0 մը որ ըլլայ 20

20 ինքն իրեն հետ գումարուելով $20 + 20 = 40$, որ է «Ծաղիկ»ին գինը:

Դարձեալ նոյն Ձը կ'ուզէ 1 համարիչը որ ըլլայ $\frac{1}{2}$

$\frac{1}{2}$ ինքն իր հետ բազմապատկուելով $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$, որ է «Ծաղիկ»ին մէկ չորրորդ գինը:

Ինչ որ կարելի է գտնել նաև տասնորդական կոտորակով:

Բազմաթիւ պատասխաններու մէջէն ճիշդ լուծողները եղած են նաև հետեւեալները, Օրք. Սիրվարդ Թօփալեան, Սիրանոյշ Պօղոսեան, Վերդինէ Սամանճեան, Էօթէնի Մանուկեան, Մառի Գումբասեան, Աղաւնի Մէրամէթճեան, և Պ. Պ. Դրիգոր Խէմպէկեան, Յարութիւն Սայեան, Լեւոն Շաթրեան և Արամ Պարոնեան:

Կը խնդրուի Տիար Արշակ Սեմօնեանէ իր հասցէն հաղորդել մեզ եռամսեայ «Ծաղիկ»ը զրկուելու համար:

Երրորդ հարցում

3 3 3

3 3

3 3 3

Սենեակի մը ամէն մէկ պատին վրայ այսպէս ջական զարդկար: Սպասուհին այս Ձէ զարդերէն մէկը պահեց, ու մնացածները այնպէս մը կարդադրեց որ դարձեալ ամէն մէկ պատին վրայ ջական զարդեր կ'երեւային, սակայն մէկ հատ արդարև գողցուած էր, ի՞նչպէս շարեց անիկա:

Մինչև յառաջիկայ երեքշաբթի իրիկուն այս հարցումին առաջին անգամ և ճիշդ պատասխանողը կը ստանայ եռամսեայ Ծաղիկ, Խմբագրութեան կողմէ:

ՔԱՆՈՏՐԵՄԻՆԻ

ԳՈՒՄԸ

ԵՒ

ԲՈՒՏՈՒՆ

Բարիգի բժշկական կառա-
նէն վկայեալ քիմիագետ Մ.
ՅԼԱԺԼԻ կողմէ պատրաստը-
նած:

Քալոտրէմինի բուտան և քոէմը մեծ համբաւ կը վայելեն
իրենց հաճելի յատկութիւններուն համար: Առանց վերապահութեան
կարելի է ըսել թէ ասոնք այս կարգի պատրաստութեանց ամենէն
գերադանցն են: Քալոտրէմինի քոէմը ամէն տեսակ օճառէ աւելի
լաւ կը մաքրէ մորթը: Երբ ամէն օր գործածուի գեղեցկութիւն,
թարմութիւն և առուգութիւն կ'ընծայէ արտաքին երեւոյթին:
Իսկ քալոտրէմինի բուտան ալ այս գեղեցիկ արդիւնքները կը
լրացնէ, ճերմկցնելով գէմքը բնական կերպով մը:

Այս աննման քոէմը և բուտան կը ծախուի Բերա, Պօն Մառ-
չէ, Կալաթա, Թիւնէլի փողոց Մ. Հիսարի, Սթանպօլ, Ելնի Ճամի,
Մ. Քիչանթէս Հաճօրուլօի եւ Մահմուտ Բաշա, Մ. Բօսթաքի Մի-
խայրիտի վաճառատունները:

1—25

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Հրատարակուեցաւ

ԱՐՈՒԵՍՏ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

(ԱՄԱԹԷՕՌՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ)

Կը պարունակէ լուսանկարչութեան արուեստին բոլոր գաղտ-
նիքներուն բացատրութիւնները, ամենավերջին ֆօրմիլիւնները, սե-
ւաներկ (Պրօմիլերի դրութիւն)ն, պատկերադարձ քառթ-փօսթալներ
պատրաստելու և փափաքուած լուսանկար մը թաշկինակի վրայ
հանելու կերպերն, եւայլն, եւայլն գինն է միմիայն

3 դանեկան

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառացի քով և Ս. Դաւթեան գործակա-
նութեան գրասենեակը (Սիրքէճի, Խորասանճեան խան, Կ. Պոլիս):
Մեծաքանակ գնել փափաքողներու և լուսանկարչական գործիք-
ներու վաճառատանց գոհացուցիչ զեղջ: Դիմել հեղինակին առ
Տիար Յակոբ Յ. Թէրզեան դեղագործ Ատանա:

3—10

2. Տ. Ս. ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ
ԵՐԿՈՒ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գործնական բառարան

Հայերէն-Անգլիերէն

Ե Ի

Չորեքեղուեան խօսակցութիւն

Հայ. Գաղ. Անգղ. Եւ Գերմ.

Գործ. բառարան. — Գործնական բառարանը որ կը բաղկանայ 507 էջերէ: Կը պարունակէ 40000է աւելի բառեր, ոճեր, ասու-
թիւններ, և ըն. հայերէնէ անգլերէն, եւ պատաստուած է մեծ խը-
նամով ու գլխաւոր հետեւողութեամբ Websterի հոյակապ բառա-
գիրքին: Անհրաժեշտ ամէն անոնց որոնք պէտք ունին ճշմարտա-
պէս գործնական բառարանի ժը:

Գին լաթակազմ 35 դահեկան

Չորեքեղուեան խօսակցութիւն. — Այս հատորն ալ, որուն մասին
խօսած էինք արդէն Մաղիկի մէջ, կը բաղկանայ 320 էջերէ, եւ կը
պարունակէ երեք մասեր.

Ա. Մաս. — Բառագիտութիւն,

Բ. Մաս. — խօսակցութիւններ, այցելութեան, գնման, վաճառ-
ման, ճամբորդութեան, և ըն. և ըն. փերաբերեալ:

Գ. Մաս. — Տոմսեր, նամակներ, հրաւիրագրեր եւ վաճառակա-
նական թղթակցութիւններ:

Այս հատորին շնորհիւ, որ ամէն մարդու հաւասարապէս կրնայ
օգտակար ըլլալ, կարելի է խիստ կարճ ժամանակի մէջ սահուն
կերպով խօսիլ վերոյիշեալ լեզուները:

Գին լաթակազմ 12 դահեկան

Երկու հատորներն ալ առանձինն առանձինն կը ծախուին բո-
լոր գրավաճառաց քով: Կեդրոնատեղին է Պալենց գրատուն:

Վարժարանաց համար մասնաւոր զեղչ

2—10

ԿՕՇԻԿԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Տ. Հ. ԲՕԼԱՔ ԵՒ ԸՆԿ.

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1860 ի ն

Գրեթէ կէս դարէ ի վեր հանրութեան վստահութիւնը գրաւած կօ-
շիկի եւրոպական այս մեծ գործարանը՝ որուն գլխաւոր միջերանոցն է
ՄԻՄԻԱՅՆ ԲԵՐԱ, ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 401

Կը հայթայթէ արանց, կանանց և տղայոց յատուկ զանազան տե-
սակ կօշիկներ որոնք իրենց չիքութեամբ և տոկունութեամբ կը
գերազանցեն միւս նմանօրինակ վաճառատանց ապրանքները:

Անգամ մը դիմել բաւական է զոհ մնալու համար:

9—12